

Doina MODOLA

Lebedele lui Oleg Danovski

Companie de o anumită ținută, Teatrul de Balet „Oleg Danovski“, intitulat astfel în memoria fondatorului său, marele maestru al coregrafiei românești, cunoaște sub direcția doamnei dr. Ana Maria Munteanu o resurrecție și o diversificare repertorială și stilistică neavând nimic în comun cu binecunoscuta lene levantină. Întemeiat în 1978 de Oleg Danovski, „personalitate importantă în lumea dansului european“, cum îl prezenta critica din străinătate, teatrul purta pe atunci numele „Fantasio“, având cea mai tânără trupă, alcătuită din proaspeții absolvenți ai Liceului de Coregrafie din Cluj. Devotat baletului clasic, al cărui promotor era Oleg Danovski, noul teatru a avut drept prim spectacol integral capodopera lui P.I. Ceaikovski, *Lacul lebedelor*. Coregrafia spectacolului aparținea, desigur, lui Oleg Danovski, care montase celebra partitură pentru prima oară în România în 1957, la Teatrul de Operă și Balet din București (acesta înființat în 1954). Evenimentul a însemnat o dată importantă pentru istoria baletului românesc. La noi se mai dansase, parțial, actul al II-lea, în 1932, la Opera Română din București, de către corpul de balet (alcătuit doar cu câțiva ani înainte), cu dansatori formați de Anton Romanovsky și Vera Carraly. Integrala celebrei partituri a lui P.I. Ceaikovski, a cărei premieră a avut loc la 7 noiembrie 1957, cu Irinel Liciu (*Odette/Odile*) și Gabriel Popescu (*Siegfried*), se bizuia, bineînțeles, pe formula tradițională a coregrafiei lui Lev Ivanov și Marius Petipa (în actul al II-lea) – fundamentul versiunilor coregrafice din întreaga lume. În numai două luni, faimosul coregraf român a izbutit să realizeze montarea, în condițiile în care coregrafii ruși elaborau spectacolul în câțiva ani de repetiții, cu trupe de mare experiență. Aportul creator al lui Oleg Danovski ținea mai ales de sporirea ansamblului, prezentarea dansurilor de caracter, modificarea finalului, în care, în pofida originalului, povestea se sfârșește cu victoria iubirii pure. El a dinamizat evoluția dansatoarelor, a impus, cu rigoarea-i cunoscută, desăvârșita coordonare a desenului scenic, păstrând în forma consacrată *pas de trois* (din actul I), actul al II-lea integral și *pas de deux* (din actul al III-lea). Foarte solicitant ca execuție și cuprindere, baletul acesta (aparținând unei cunoscute trilogii, din care mai fac parte *Frumoasa din pădurea adormită* și *Spărgătorul de nuci*) reprezintă în sine un prag al profesionalizării, sincronizării trupei, desăvârșirii instrumentalizării corporale. De mai bine de un secol încoace, de când a fost creat (prima versiune coregrafică în 1877, muzica comandată lui Ceaikovski în 1875; versiunea coregrafică Ivanov–Petipa, cea care s-a impus și s-a perpetuat, în 1895), *Lacul lebedelor* constituie o piatră de încercare pentru trupe și coregrafi și o istorie în mic a baletului mondial. „*Lacul lebedelor* rămâne un punct maxim al unei evoluții în istoria baletului, care începe cu *Giselle* în 1841 și se încheie cu *Les Sylphides* în 1909 – epoca de aur a baletului clasic.“

De la această primă creație care s-a bucurat de un succes extraordinar, Oleg Danovski a mai montat *Lacul lebedelor* la Opera Română din Cluj (în două rânduri, 1958 și 1971), la Opera Română din Timișoara (1976), la Teatrul de Balet din Constanța (1980), la Ljubliana, Zagreb, Sofia. Toate coreografiile *Lacului lebedelor* în țară, chiar semnate de alții, reeditează creația sa.

Piesă aparținând repertoriului permanent al Teatrului „Oleg Danovski“, *Lacul lebedelor* a întinerit încă o dată sub conducerea artistică a Simonei Noja, prim solistă a Operei din Viena, director artistic al trupei constănțene din vara lui 1999, după primul *Festival Internațional de Teatru-Dans* organizat la Constanța.

Sub conducerea artistică a Simonei Noja, Compania „Oleg Danovski” și-a pregătit turneul anual în Austria, Belgia, Olanda, Elveția, Franța (încununat și anul acesta de succes) într-o lună și zece zile, noua maestră a trupei întrecându-se pe sine în a antrena și desăvârși noii interpreți, dintre care, mai bine de 40%, noi în roluri. Autoritatea profesională a Simonei Noja, a animat interpreții, inducând „cu mânuși de mătase” o exigență și o voință de desăvârșire și modernizare care a dat roade miraculoase. În acest răstimp, au fost pregătite șase distribuții: pentru *Lacul lebedelor*, *Cenușăreasa*, *Chopeniana*, *Cocoșatul de la Nôtre-Dame* care plecau în turneu (și deopotrivă, *Spărgătorul de nuci* și *Motanul încălțat*). Au fost lansați noi soliști (ca Ovidiu Muscalu), au fost avansați în alte categorii alții, afirmați înainte (Gigel Ungureanu a devenit solist 2). A fost modernizat și actualizat stilul. Tensiunea spre perfecțiune a fiecărei clipe și investirea cu maximă formă, ca exprimare de sine, s-a îmbinat cu ușoare modificări gestuale care fac ținuta mai elastică, extremele mai deschise și mai mobile, decât în stilul clasic tradițional.

Spre deosebire de versiunile tradiționale ale baletului rus, în care basmul își trasează atent fabulația, cu o deosebită atenție pentru teatralitate și interpretarea dramatică a rolurilor, versiunea Oleg Danovski se dedică mai degrabă elogiului mișcării, triumf al valsului tumultuos, îmbătător. Costumația, semnată de lector universitar Unda Popp de la Academia de Artă din București, monocoloră în actul I, fără a singulariza coloristic eroii, a fost diversă și intensă în actul al III-lea (dar parcă uzând de materiale prea compacte, grele pentru dans). *Tutu*-urile din actul al II-lea și al IV-lea au fost realizate, într-o concepție nouă, de Eva Schubert de la Opera din Viena, prelungind și facilitând prin linie și material acea vibrație unică a mișcării ce definește muzicalitatea corporalizării ansamblului în *Lacul lebedelor*.

De la început, decorurile Undei Popp sugerează spațiul malefic al lacului, străjuit de siluetele prelungi ale copacilor stilizați, printre care se pierde, ca o părere, fecioara transformată în lebădă (Prologul). Atmosfera de legendă germanică domină și sărbătoarea de la curtea prințului, siluetele de spumă ale dansatoarelor multiplicându-se reflectate fantast pe podeaua lucioasă, în lumina selenară. Doar în actul al III-lea, decorul dobândește concretețea arhitectonică a unei săli de bal princiară, intens luminată, invadată de dinamica energetică a dansurilor de caracter: dansul spaniol, napolitan, unguresc, mazurca. *Pas de trois* din actul I a fost excelent interpretat de Olimpia Chea, Melinda Vereș, Cristian Tarcea, deopotrivă ca expresivitate a mișcării și capacitate de caracterizare. Actul al II-lea a fost în întregime realizat cu îngrijire și precizie, trasând ferm itinerarul trupurilor ce se întrec să „vorbească”. Cu infime desincronizări au evoluat *Lebedele Mici* (Camelia Neagu, Katia Motovilova, Lili Butunoi, Simona Costea), în volute ample s-au avântat *Lebedele Mari* (Cici Ursul, Melinda Vereș, Violeta Vlas, Anca Strnad) într-o gingașă caligrafie. În rolul principal (*Odette/Odile*), Aliss Tarcea a evoluat cu precizie și conștiinciozitate, mai convingătoare totuși ca lebădă neagră. Impetuoasă și sigură ca *Odile*, a fost mult mai timidă și mai reținută ca *Odette*. Interpretei îi lipsește (încă) acel *vibrato* al mâinilor și al trupului care convertește lebăda albă în expresia inefabilă a simțirii romantice și a vulnerabilității sufletului. Corect, dar fără dăruire pasională, Traian Vlas a realizat un prinț, în care visul și căderea sunt reprezentate îngrijit tehnic. *Rotbart* al lui Daniel Precup a fost uneori pândit de emfază. În schimb, Costel Georgescu, interpretul *Bufonului*, s-a făcut însăși expresia imaginației burlești. Dinamic, vital, inspirat, a fost când izvor al buneii dispoziții, ce saltă, se învârte, parodiază, provoacă (transformând, în actul I, curtea princiară într-un uriaș xilofon și întrecându-se în giumbușlucuri), când confident sensibil și comprehensiv. Salturile sale, piruetele, ritmul, viteza de execuție, îl prezintă într-o formă foarte bună, în progres artistic. Întregul colectiv de dansatori a slujit cu deosebită dăruire construcția armonică și tensiunea lirico-dramatică a spectacolului, pe toată întinderea lui.